

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/242/2013
Identifikačné číslo spisu:	4211217885
Dátum vydania rozhodnutia:	27.08.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Daniela Švecová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:4211217885.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Daniely Švecovej a sudcov JUDr. Ivana Machyniaka a JUDr. Rudolfa Čirča v právnej veci žalobcu Home Credit Slovakia, a.s., so sídlom v Piešťanoch, Teplická 7434/147, IČO: 36 234 126, proti žalovanému D. W., bývajúcemu v G. K. R. XX, o zaplatenie 862,81 eur s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 13 C 302/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 20. februára 2013 sp. zn. 25 Co 315/2012, takto

rozhodol:

Dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 20. februára 2013 sp. zn. 25 Co 315/2012 v časti, v ktorej potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa určujúci neprijateľnosť zmluvnej podmienky a zamietajúci návrh v časti prevyšujúcej sumu 564,26 eur do sumy 580,10 eur, z a m i e t a.

Tento rozsudok vo zvyšnej napadnutej časti a vo výroku o trovách odvolacieho konania z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie

Odôvodnenie

Okresný súd Komárno rozsudkom z 19. júna 2012 č.k. 13 C 302/2011 -36 zrušil platobný rozkaz Okresného súdu Komárno č.k. 13C/302/2011-11 zo 14.10.2011 v celom rozsahu. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 564,26 eur spolu s 0,023 % úrokom z omeškania denne zo sumy 564,26 eur od 21.4.2010 až do zaplatenia, všetko do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Návrh v časti prevyšujúcej sumu 564,26 eur a v prevyšujúcej časti úroku z omeškania zamietol. Zároveň vo výroku vyslovil, že zmluvná podmienka uvedená v hlave 14 § 3 veta druhá a v § 4 Úverových zmluvných podmienok spoločnosti Home Credit Slovakia, a.s., ako neoddeliteľnej súčasti Úverovej zmluvy č. XXXXXXXXXX z XX.X.XXXX, podľa ktorých: „V prípade omeškania úhrady splátky, splátky RÚ I. či RÚ II., alebo ich časti dlhšieho ako 7 dní je klient ďalej povinný zaplatiť spoločnosti zmluvnú pokutu vo výške 8 % z čiastky, s ktorej úhradou je v omeškaní. V prípade omeškania klienta s úhradou splátky úveru, prípadne splátky RÚ I. alebo RÚ II., či ich časti dlhšieho ako 6 mesiacov je klient ďalej povinný zaplatiť spoločnosti zmluvnú pokutu vo výške 5% z úveru, s ktorého vrátením spoločnosti je v omeškaní“ je neprijateľná. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na ich náhradu. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že medzi účastníkmi konania bola dňa 11.3.2008 uzavretá zmluva o spotrebiteľskom úvere, na základe ktorej žalobca poskytol žalovanému

úver vo výške 16 999,- Sk, ktorý sa žalovaný zaviazal splatiť 24 splátkami po 1.059,- Sk, pri ročnej úrokovej sadzbe 36,92 % a ročnej priemernej miere nákladov (RPMN) vo výške 44,6 % s tým, že dátum prvej splátky bol dohodnutý na 11.5.2008 a lehota splatnosti na 20.4.2010. Právny vzťah vzniknutý medzi účastníkmi konania posúdil ako záväzok zo spotrebiteľskej zmluvy podľa § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) a podľa zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch (ďalej len zákon č. 258/2001 Z.z.). Z obsahu úverovej zmluvy zistil, že v nej chýba údaj o priemernej hodnote RPMN, ktorý údaj je povinnou náležitosťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere (§ 4 ods. 2 písm. k/ zákona č. 258/2001 Z.z.). Poskytnutý úver sa pre nedostatok tejto náležitosti v zmysle § 4 ods. 3 citovaného zákona považuje za bezúročný a bez poplatkov. Žalobcovi preto vznikol nárok len na zaplatenie poskytnutej istiny úveru v sume 564, 26 eur, v ktorej časti žalobu považoval za dôvodnú. Pokiaľ žalobca uplatnil nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty v sume 15,84 eur uviedol, že „dojednanie“ o jednostrannej zmluvnej pokute v právnom úkone, ktorý má podobu štandardnej formulárovej zmluvy bez možnosti spotrebiteľa zmeniť jej obsah, je nepochybne zhoršením zmluvného postavenia spotrebiteľa ako dlžníka. Takéto „dojednanie“ v konečnom dôsledku zvyšuje výšku sankcie, ktorú je dlžník povinný zaplatiť pre porušenie tej istej povinnosti (pre omeškania s plnením dlhu). Uvedené dojednanie hodnotil ako zmluvnú podmienku, ktorá spôsobuje nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (žalovaného). Považoval ju za neprijateľnú a teda v zmysle § 53 ods. 5 OZ za neplatnú ako celok. V časti prevyšujúcej sumu čerpanej istiny úveru preto nárok ako nedôvodný zamietol a súčasne v súlade s § 153 ods. 3 a ods. 4 O.s.p. vo výroku rozsudku vyslovil, konkrétne ktorá zmluvná podmienka používaná žalobcom v spotrebiteľských zmluvách je neprijateľná. Žalobcovi priznal úrok z omeškania v požadovanej výške, avšak len z prisúdenej sumy a to od prvého dňa nasledujúceho po uplynutí konečnej splatnosti čerpaného úveru, t. j. od 21.4.2010 a nie od 1.10.2008 zo sumy 862,81 eur ako to požadoval žalobca (v tejto časti nárok na úrok z omeškania zamietol). Rozhodnutie o náhrade trov konania odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 142 ods. 2 O.s.p.

Krajský súd v Nitre rozsudkom z 20.februára 2013 sp. zn. 25 Co 315/2012 na odvolanie žalobcu rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej zamietajúcej časti a v časti náhrady trov konania potvrdil a žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že prisudzujúcu časť rozhodnutia žiadny z účastníkov konania odvolaním nenapadol. Predmetom preskúmania preto zostala len zamietajúca časť rozsudku (okrem nákladov za upomienku a úroku z omeškania), včítane určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky vo výroku rozsudku a súvisiaci výrok o náhrade trov konania. Stotožnil sa so súdom prvého stupňa, že v danom prípade ide o právny vzťah vyplývajúci zo spotrebiteľskej zmluvy, na ktorý treba aplikovať normy spotrebiteľského práva, a to zákon č. 258/2001 Z.z. a príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka. V celom rozsahu sa stotožnil aj s odôvodnením rozsudku súdu prvého stupňa a obmedzil sa len na skonštatovanie správnosti dôvodov jeho rozsudku v napadnutých častiach. Námietky odvolateľa uvedené v jeho odvolaní považoval za právne irelevantné. Rozsudok okresného súdu v napadnutých častiach preto ako vecne správny potvrdil. Keďže žalovanému, ktorý mal v odvolacom konaní úspech, v tomto štádiu konania trovy nevznikli, neboli mu priznané.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal včas dovolanie žalobca. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uviedol, že konanie pred odvolacím súdom trpí vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. a že jeho rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Odňatie možnosti konať pred súdom odôvodnil tým, že rozsudok odvolacieho súdu je pre nedostatok dôvodov nepreskúmateľný. V odvolaní totiž spochybnil rozhodnutie súdu prvého stupňa o dôvode určenia napadnutého úveru za bezúročný a bez poplatkov pre chýbajúcu priemernú hodnotu RPMN s poukazom na konkrétne ustanovenia zákona č. 258/2001 Z.z., z ktorých vyplýva, že tento údaj nemusela zmluva o spotrebiteľskom úvere uzatvorená pred 29.4.2008 obsahovať. Hoci namietal správnosť rozhodnutia súdu prvého stupňa právne relevantným spôsobom, odvolací súd sa jeho argumentmi vôbec nezaoberal a v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia sa s nimi nevyporiadal. Rovnako bezdôvodne odmietol v súvislosti s určením neprijateľnej podmienky jeho vyjadrenie, že pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia (§ 154 ods. 1 O.s.p.). Keďže medzi základné zásady spravodlivého súdneho konania patrí aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia a napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ho nespĺňa, je daný dôvod prípustnosti a zároveň aj dôvodnosti jeho

dovolania. V súvislosti s nesprávnym právnym posúdením veci znova namietal, že konajúce súdy nesprávne posúdili otázku absencie priemernej hodnoty RPMN v čase podpisu úverovej zmluvy a jej právnych následkov. Poukázal na to, že ustanovenie § 4 ods. 2 písm. k/ zákona č. 258/2001 Z.z. sa zaviedlo do právneho poriadku až novelou účinnou od 1.1.2008. Prechodné ustanovenie k týmto úpravám (§ 8a ods. 1) ustanovovalo, že zmluva o spotrebiteľskom úvere musí obsahovať vyššie uvedený údaj po prvýkrát do dvoch mesiacov po jej zverejnení podľa § 7a ods. 2, k čomu došlo až 29.4.2008. Za nesprávnú považoval aj tú časť rozsudku, v ktorej súd určil vo výroku neprijateľnosť zmluvnej podmienky. Uviedol, že podľa § 154 ods. 1 O.s.p. pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Keďže v tomto čase už v úverových zmluvách nepoužíva zmluvnú podmienku, ktorú súd prvého stupňa určil za neprijateľnú, „nie je dôvod viazanosti nepoužívania tejto podmienky do budúcnosti tým, že ju ako neprijateľnú súd určí“.

Žalovaný sa k dovolaniu žalobcu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods.1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie bolo podané v lehote určenej v § 240 ods. 1 O.s.p. osobou oprávnenou na tento procesný úkon, skúmal ďalej, či dovolanie smeruje proti takému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré možno podľa zákona napadnúť týmto opravným prostriedkom. Dospel k záveru, že dovolanie je v danej veci prípustné v časti, v ktorej odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa určujúci neprijateľnosť zmluvnej podmienky a zamietajúci návrh na plnenie z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, podľa § 238 ods. 3 O.s.p. a pokiaľ potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho zamietajúcej časti prevyšujúcej sumu 564,26 eur do sumy 843,65 eur, je prípustné (a súčasne dôvodné) pre vadu uvedenú v § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolací súd, vychádzajúc z obsahu dovolania žalobcu, preskúmal najskôr jeho dôvodnosť v časti, v ktorej žalobca napádal nesprávnosť vyslovenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v hlave 14 § 3 veta druhá a v § 4 Úverových zmluvných podmienok spoločnosti Home Credit Slovakia, a.s. vo výroku rozsudku.

Podľa § 153 ods. 3 O.s.p. (znenie účinné do 31.5.2014) súd môže v rozsudku, ktorý sa týka sporu zo spotrebiteľskej zmluvy, aj bez návrhu vysloviť, že určitá podmienka používaná v spotrebiteľských zmluvách dodávateľom je neprijateľná.

Podľa § 153 ods. 4 O.s.p. ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve alebo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky alebo mu na základe takejto podmienky súd uložil povinnosť vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadost'učinenie, súd aj bez návrhu výslovne uvedie vo výroku rozsudku znenie tejto zmluvnej podmienky, ako bolo dojednané v spotrebiteľskej zmluve.

Citované zákonné ustanovenia umožňujú súdu, resp. odsek 2 ukladá súdu povinnosť vo výroku rozsudku aj bez návrhu vysloviť, že určitá zmluvná podmienka používaná dodávateľom v spotrebiteľských zmluvách je neprijateľná, resp. vo výroku rozsudku aj bez návrhu výslovne uviesť znenie tejto zmluvnej podmienky. Cieľom uvedenej právnej úpravy je, aby spotrebiteľ bol chránený pred záväzkom voči nekalej podmienke uvedenej v spotrebiteľskej zmluve (aby ho táto podmienka nezaväzovala) a to aj v prípade, ak kvôli neznalosti práva nespochybní podmienku, o ktorú sa opiera žaloba voči nemu. Má pôsobiť ako odstrašujúci prostriedok a predchádzať nečestným zmluvným podmienkam. Základným predpokladom pre postup v zmysle citovaných ustanovení je, že predmetom sporu je právny vzťah vyplývajúci zo spotrebiteľskej zmluvy. Zákon ďalej vyžaduje, že ide o podmienku neplatnú z dôvodu jej neprijateľnosti v zmysle hmotného práva, že sa vyskytla vo viacerých prípadoch resp. že súd zamietol návrh dodávateľa práve z dôvodu neprijateľnej zmluvnej podmienky alebo mu na základe takejto podmienky uložil povinnosť vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadost'učinenie. Ak sú tieto skutočnosti naplnené, súd môže, resp. má povinnosť aplikovať vyššie citované ustanovenia O.s.p. Nie je pritom právne významné, že dodávateľ

(žalobca) prestal zmluvnú podmienku, ktorú súd určil za neprijateľnú, v spotrebiteľských zmluvách používať. Význam vyslovenia konkrétnej neprijateľnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve vo výroku rozsudku nie je totiž iba v tom, aby dodávateľ „donútil“ k náprave tohto stavu, ale aj v preventívnom pôsobení na ďalších dodávateľov, ktorí by mienili rovnaké alebo obdobné zmluvné podmienky v spotrebiteľských zmluvách použiť.

V preskúmvanej veci konajúce súdy vychádzali zo záveru, že v danom prípade žalobca uplatňuje voči žalovanému plnenie vyplývajúce zo spotrebiteľskej zmluvy a teda, že ide o právny vzťah, na ktorý treba aplikovať normy spotrebiteľského práva, že zmluvná podmienka uvedená v hlave 14 § 3 veta druhá a v § 4 Úverových zmluvných podmienok spoločnosti Home Credit Slovakia, a.s., tvoriaca súčasť Úverovej zmluvy č. 3803083704 z 11.3.2008 je podľa § 53 ods. 5 OZ neplatná pre jej neprijateľnosť a že sa vyskytla vo viacerých prípadoch. Tieto závery dovolací súd považuje za správne, zodpovedajúce výsledkom vykonaného dokazovania. Napokon, ani žalobca ich správnosť v dovolaní nenamieta. Z uvedeného je teda zrejmé, že v danej veci boli splnené všetky zákonné predpoklady vyplývajúce z ustanovenia § 153 ods. 3 O.s.p. pre možnosť súdu aj bez návrhu v rozsudku vysloviť, že určitá podmienka používaná v spotrebiteľských zmluvách žalobcu je neprijateľná. Na tom nič nemení ani skutočnosť, že žalobca prestal zmluvnú podmienku, ktorú súd určil za neprijateľnú, v spotrebiteľských zmluvách používať. Súd prvého stupňa preto v súlade so zákonom vo výroku rozsudku vyslovil, že v ňom špecifikovaná zmluvná podmienka je neprijateľná a nárok žalobcu na plnenie opierajúce sa o takúto podmienku zamietol. Následne aj potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu v tejto časti treba považovať za vecne správny.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolanie žalobcu v tejto časti ako neopodstatnené podané podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

Pokiaľ dovolanie žalobcu smerovalo proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho zamietajúcej časti prevyšujúcej sumu 564,26 eur do sumy 843,65 eur, dovolací súd považoval dovolanie žalobcu za dôvodné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky už vo viacerých svojich rozhodnutiach zaujal stanovisko, že aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia treba považovať za vadu, ktorá zakladá prípustnosť a zároveň aj dôvodnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2008 sp. zn. 4 Cdo 25/2007). Medzi práva účastníka občianskeho súdneho konania na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí totiž nepochybne aj právo na spravodlivý proces. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ale aj Ústavného súdu Slovenskej republiky (Nález z 12.mája 2004 sp. zn. I ÚS 226/03) za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite, v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p. odôvodniť, je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa vyporiadava so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami účastníka. Porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

Podľa názoru odvolacieho súdu v posudzovanej veci rozsudok odvolacieho súdu vo vyššie napadnutej časti nie je odôvodnený v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p.

Žalobca v dovolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa totiž výslovne namietal, že súd prvého stupňa nesprávne posúdil otázku absencie priemernej hodnoty RPMN v čase podpisu úverovej zmluvy a následne dospel k nesprávnemu právnomu názoru, že zmluva je bezúročná a bez poplatkov. Argumentoval tým, že ustanovenie § 4 ods. 2 písm. k/ zákona č. 258/2001 Z.z., ktoré okresný súd na vec vzťahoval, sa zaviedlo do právneho poriadku až novelou účinnou od 1.1.2008 a že prechodné

ustanovenie k týmto úpravám (§ 8a ods. 1) ustanovovalo, že zmluva o spotrebiteľskom úvere musí obsahovať vyššie uvedený údaj prvý krát do dvoch mesiacov po jej zverejnení podľa § 7a ods. 2. Keďže Ministerstvo financií SR zverejnilo po prvý krát priemernú hodnotu RPMN 29.4.2008, všetci veritelia boli podľa zákona povinní uvádzať tento údaj až od 29. júna 2008. Keďže úverová zmluva bola so žalovaným uzavretá 11. marca 2008, nebolo povinnosťou žalobcu tento údaj v zmluve uviesť.

Z uvedeného vyplýva, že žalobca použil v odvolaní právnu argumentáciu, ktorá v prípade jej správnosti, mala podstatný význam pre rozhodnutie vo veci samej. Odvolací súd mal preto v odôvodnení rozsudku dať odpoveď na žalobcom vznesené právne argumenty k otázke absencie priemernej hodnoty RPMN v čase podpisu úverovej zmluvy. V odôvodnení rozsudku sa mal s ňou osobitne vyporiadať. Ak sa priklonil k právnomu názoru, z ktorého vychádzal súd prvého stupňa, mal jasne a zrozumiteľne vysvetliť, prečo túto právnu argumentáciu žalobcu nepovažuje za správnu. V danom prípade nebolo postačujúce obmedziť sa len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia v zmysle § 219 ods. 2 O.s.p. tak, ako to urobil odvolací súd. Rozsudok krajského súdu má preto pre nedostatok riadneho odôvodnenia v tejto časti rozhodnutia za následok porušenie práva dovolateľa na spravodlivé súdne konanie. Dovolateľ teda opodstatnene namieta, že krajský súd mu odňal reálnu možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p..

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok odvolacieho súdu v časti, v ktorej potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho zamietajúcej časti prevyšujúcej sumu 564,26 eur do sumy 843,65 eur, včítane výroku o trovách odvolacieho konania, ako výroku závislého, zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 veta tretia O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.